

263 § Iisalmen kaupungin talous- ja toimintasuunnitelma 2025-2027

Kaupunginhallitus 25.11.2024 § 263

Kaupunginjohtajan päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy Iisalmen kaupungin talous- ja toimintasuunnitelman 2025-2027.

Päätös

Hyväksyttiin seuraavilla muutoksilla:

Luku 9:

Lisätään kirjaus s. 50, kohta 9.4 kaupunginhallituksen alaisuuteen Iisalmen kaupunki tehostaa edunvalvontaa ja strategista vaikuttamistyötä valtakunnallisiin, maakunnallisiin ja seudullisiin kysymyksiin, joilla on merkitystä kaupungin talouden, toiminnan ja elinvoiman kannalta.

Kaupunginhallitus valtuuttaa talousjohtajan tekemään tarvittavat tekniset muutokset.

Valmistelu

Talousjohtaja Eeva Suomalainen, p. 040 652 4002

Taluspäällikkö Marja Marin, p. 040 543 4920

Talousarvio ja -suunnitelma

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on hyväksyttävä vuoden loppuun mennessä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi).

Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kaupunkistrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin talouden ja toiminnan tavoitteet.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa on tuloslaskelma- ja käyttötalousosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on

noudatettava talousarviota. Talousarvio ja -suunnitelma sitovat toimielimiä ja henkilöstöä ja ovat samalla näiden ohjauksen ja valvonnan välineitä.

Talous- ja toimintasuunnitelman 2025-2027 ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi 2025.

Toimintaympäristö ja talouden kehitysnäkymät

Suomen talouden kehitysnäkymät ovat tällä hetkellä haastavat. Talouden keskeisimpiä haasteita ovat talouskasvun hidastuminen, korkea inflaatio, korkea korkotaso ja lainanoton kustannukset, viennin haasteet sekä työmarkkinat ja työllisyys.

Tulevaisuuden mahdollisuuksia ovat erityisesti vihreä siirtymä ja sen mukanaan tuomat investoinnit uusiutuvaan energiaan. Digitalisaatio sekä erilaisten teknologiaratkaisujen kehittäminen ovat myös tärkeässä asemassa. Tulevaisuuden talouskehityksen näkökulmasta viennin elpyminen on erittäin tärkeässä asemassa.

Suomen talouskasvu on ollut hidasta vuosina 2023-2024. Teollisuuden ja viennin heikko kysyntä painavat talouden kasvua alaspäin. Inflaatio on edelleen korkealla tasolla, vaikka se on laskenut huippulukemista. Erityisesti energian ja elintarvikkeiden hinnat vaikuttavat kuluttajien ostovoimaan, mikä vähentää kotimaista kysyntää.

Bruttokansantuotteen (BKT) kehitys on talouden kasvun perusmittari. Vuonna 2024 BKT:n ennustetaan supistuvan -0,2 %. Vuodelle 2025 ennustetaan 1,7 %:n kasvua. Suunnitelmakaudella talouskasvun ennustetaan jäävän alle kahteen prosenttiin.

Talous on elpymisvaiheessa, mutta elpyminen on hidasta ja herkkä sekä kotimaisille että globaaleille riskeille. Talouskasvua hidastavat heikko kysyntä kotimarkkinoilla sekä maailmantalouden haasteet, kuten energian ja raaka-aineiden hintavaihtelut.

Iisalmen kaupungin talous

Iisalmen kaupungin taloustilanne on vakaa ja taustalla on yksitoista ylijäämäistä vuotta. Vuosi 2024 toteutunee ylijäämäisenä. Taseen kertynyt ylijäämä oli vuoden 2023 lopussa 26,4 milj. euroa.

Suunnitelmakauden 2025-2027 haasteita ovat yleinen kustannustason nousu,

korkea investointitaso sekä siitä johtuva velkamäärän ja poistojen kasvu. Vuoden 2024 ennusteet osoittavat, että talouden kehityssuunta on muuttumassa ja että kaupungin talous on muodostumassa alijäämäiseksi tulevina vuosina.

Taloussuunnitelma vuosille 2025-2027 on -6,3 milj. euroa alijäämäinen. Kaventuva tulopohja ei riitä kattamaan kasvavia menoja. Menot kasvavat tuloja nopeammin suunnitelmakaudella. Lisäksi kaupungin ikärakenne on voimakkaassa muutoksessa ja syntyvyys on laskenut. Ikärakenteen muuttuessa palvelutarve vähenee erityisesti lasten ja nuorten palveluissa ja kasvaa ikäihmisten palveluissa. Kaupunkistrategian mukainen tavoite siitä, että tulot kattavat menot suunnitelmakaudella ei täyty.

Vuosien 2026-2027 laskelmiin sisältyy tässä vaiheessa epävarmuutta ja niitä tarkennetaan vuoden 2025 aikana. Epävarmuus liittyy erityisesti valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen. Valtionosuusuudistuksen on tämänhetkisen tiedon mukaan määrä tulla voimaan vuoden 2027 alusta. Taloussuunnitelman tasapainovaatimuksen mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Arvio on, että suunnitelmakauden 2025-2027 alijäämä voidaan kattaa taseessa olevista ylijäämistä.

TE-palvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnille vuoden 2025 alusta. Kaupungin organisaatioon on perustettu Ylä-Savon työllisyys- ja yrityspalvelulautakunta, joka järjestää Ylä-Savon alueen TE-palvelut Iisalmen, Kiuruveden, Pielaveden, Sonkajärven ja Vieremän alueella. Työllisyysalueen syntyminen on huomioitu talous- ja toimintasuunnitelmassa.

Suunnitelmakaudella toteutuvalla sote-kiinteistöjen yhtiöittämisellä on merkittävät vaikutukset kaupungin talouteen. Yhtiöittämisen vaikutuksia ei ole huomioitu talous- ja toimintasuunnitelman laskelmissa, koska päätöksiä yhtiöittämisestä ei ole vielä tehty.

Nettoinvestoinnit vuonna 2025 ovat 13,4 milj. euroa (sis. vesiliikelaitoksen). Kaupungin nettoinvestoinnit ovat 11,8 milj. euroa ja vesiliikelaitoksen nettoinvestoinnit 1,6 milj. euroa.

Merkittävimmät investointihankkeet suunnitelmakaudella ovat kulttuurikeskuksen uudistamis- ja peruskorjaushanke (29,8 milj. euroa), joka ajoittuu vuosille 2025-2027 sekä jäähallin/monitoimiareenan suunnittelu ja rakentaminen vuosina 2027-2029 (6,8 milj. euroa).

Kaupunkistrategian tavoitteena on, että kaupunki investoi vastuullisesti

talouden realiteetit huomioiden. Tavoitteena on, että tulot kattavat menot eikä alijäämää synny. Suunnitelmavuosina 2025-2027 vuosikate ei riitä kattamaan poistoja ja tilikauden tulos muodostuu negatiiviseksi.

Kaupungin talousarvioon 2025 sisältyy uutta lainanottoa 27,1 milj. euroa ja lainojen lyhennystä 21,9 milj. euroa (ei sis. vesilaitosta).

Vuoden 2025 lopussa asukaskohtainen lainamäärä on arviolta 4 369 €/asukas (sis. vesiliikelaitoksen).

Koska suunnitelmakauden rahoitusvaje on merkittävä, on varauduttava siihen, että pitkäaikaisen lainanoton lisäksi lyhytaikaista rahoitusta (kuntatodistuksia) käytetään maksuvalmiuden turvaamiseen.

Talouden tasapainovaatimus

Kuntalain 110 §:n mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kaupungin taseessa oli kertynyttä ylijäämää vuoden 2023 lopussa 26,4 milj. euroa.

Taloussuunnitelmavuodet 2025-2027 ovat ennusteen mukaan alijäämäisiä, arvioitu alijäämä on yhteensä -6,3 milj. euroa. Syntyvä alijäämä voidaan kattaa taseen kertyneistä ylijäämistä.

Kaupungin on kyettävä tulevana vuosina tasapainottamaan taloutta siten, ettei alijäämää synny. Tämä on edellytys sille, että Iisalmen kaupungin talous pysyy vahvana myös tulevaisuudessa.

Vaikutusarviointi

Talousarvio on kaupungin strategiaa toteuttava ja kaupungin toimintaa ohjaava asiakirja. Talousarvion tasapainotavoite ei täyty suunnitelmakaudella 2025-2027.

Päätöksellä on myös yritysvaikutuksia, jotka realisoituvat siinä vaiheessa, kun talousarvio on hyväksytty. Talousarviolla on vaikutuksia ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin.

Muutoksenhaku

1A. Päätöksestä ei saa tehdä valitusta tai oikaisuvaatimusta, koska päätös koskee valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalaki 136 §.

Otto-oikeus

Ei otto-oikeutta.

Toimenpiteet, otteet

Kaupunginvaltuusto

Liitteet

Iisalmen kaupungin talous- ja toimintasuunnitelma 2025-2027 KH 25.11.2024